surma oma tegevuse lõpetas, oli L. juhtival kohal ja võttis peale selle osa 9 kodu- ja välismaa seltsi tegevusest. Elu lõpuni teotses L. arstina ja kirjamehena. Ta suri 23. V 1842 Kaarma kirikumõisa lähedal, kus ta veetis oma viimased eluaastad. — L. sulest on ilmunud üle 20 raamatu; peale selle on ta avaldanud lühemaid ja pikemaid kirjutisi mitmesugustes ajakirjades ja seltside aastaraamatuis. Enamjagu tema kirjutisist on saksakeelsed ja käsitlevad Saaremaa ajalugu, etnograafiat, keelemurret j. m. Neist mainitagu: Histor.-statist. Nachrichten, das Schulwesen d. Provinz Oesel betreffend (Esthona 1829, nr. 33—37), Notizen zur topograph. Geschichte d. Insel Oesel (Mitt. V, 439—67). Eesti keeles on L. avaldanud: »Juhhataja Piibli ramato sisse« (Tallinnas, 1788), »Sarema Jutto ramat . . .« (I j. Miitavis, 1807, XVI + 192 lk., II j. Pärnus, 1812, XVI + 227 lk., II tr. Tall., 1843); »Nou ja abbi, kui vaesus ja nälg käe on« (Tall., 1818); »Mihkli Marti maenitsus Eesti-Ma tallo-rahwale, ne rubbide ehk Rougede pannemisse pärrast« (Eesti-Ma-Rahva Kalender, Tallinnas, 1812); »Terwisse Katekismusse Ramat« (saksa ja eesti keeles, Tall., 1816). Oma kirjutistes esineb L. väga mitmekülgsena. Keelemehena tegi ta kaastööd Rosenplänteri, »Beiträge'dele«, esitades seal sõnalist ja kõnekäändelist ainestikku murretest (Rosenpl. Beitr. I, 24—53, X, 134—39), artikleid (Etwas über d. ehstn. Calender, *ibid.* III, Vorschlag zu einer ehstn. Gesellsch., *ibid.* IV, Ueber Stahl's Hand- u. Hausbuch, *ibid.* IV, Orthograph. Vorschlag, *ibid.* VI), keelelisi arvustisi (*ibid.* III) j. m. Ka oli L. tuntud eesti keele õiguste kaitsjana. L. kui ilukirjaniku teened on vähesed. »Sarema Jutto ramat« pole määratud seks, et pakkuda lugejale ilukirjanduslikku naudingut; selle teose kirjutamisel on L. silmas pidanud rahva tulundusliku ja vaimlise elu juhtimist ja parandamist.

Recke-Napiersky III; Beise II; Kampmann, Peaj. I[III], 231—36; W. Reiman, Kivid ja killud I (1907), lk. 26 j.; Tallgren, Zur Arch. Eestis, 20; M. J. Eisen, Tähtsad mehed V (1884), lk. 3—24; Hermann, E. kirj. ajal., 236—50; Winkelmann[II], nr. 10751 j. *K. K-l.*

LUIGA, Georg Eduard, ajakirjanik, seltskonnategelane ja kirjanik, sünd. 15. II 1866 Kanepi klk. Valgjärvel vallakooli-õpetaja pojana, omandas hariduse Kanepi klk.-koolis ja iseõppimise teel, oli õpetaja 1887—90 Maramaal Äksi klk., 1891—95 Simbirski kub. Smorodino asunduses, 1895—1901 Tobolski kub. Omi asunduses. 1901. a. siirdub L. kodumaale tagasi ning asub tegevusse ajakirjanduse alal, millel ju vareminigi oli töötanud, olles 1890—91 »Oleviku« toimetuse liige. Kõige pealt töötab L. »Ristirahva Pühapäeva lehe« ärijuhi-asjaajajana 1901—06, saab 1906. a. kinnipandud »Eesti Postimehe« asemele asutatud ajalehe »Koit« vastutavaks toimetajaks, hakkab 1908. a. ajakirja »Eesti Kodu« välja andma, on tegev Tallinna Eesti Kirjastuse Ühisuse asutamisel ning saab mainitud ühingu poolt 1908. a. omandatud lehtede »Päevalehe«, »Aja«, »Koidu« ja »Eesti Kodu« vastutavaks toimetajaks. Sest ajast peale on L. tõusnud järk-järgult silmapaistvamale kohale Eesti ajakirjanikkude hulgas, avaldades suurel arvul kirjutisi kodumaa politika ning kultuurielu küsimuste kohta, püüdes nende lahendamist mõjutada väljaspool erakonna võitlusi asuvast üldrahvuslikust seisukohast. Eriti tuleb L. teeneks lugeda »Päevalehe« tehnilise külje arendamist moodsa ajalehe nõuete kõrgusele, nõnda et »Pvl.« on kujunenud suuremaks Eesti ajaleheks. Kirjanduslikku tegevust algas L. 15-aastaselt, avaldades »Meelejahutajas« luuletusi, millele järgnes alatasa kasvav kaastöö tegemine »Eesti Postimehele«, »Olevikule« ja »Postimehele«, mitmesugustele kalendritele ning albumitele; selle kõrval tõlkis L. »Vanemuise« näitelava tarvis A. Viera (vt.) ajal palju etendatud opereti »Korneville kellad« ja mõne teise näidendi. Ilukirjanduse alal esineb L. luuletajana ja jutukirjanikuna. Esimesena seisab ta 80-dail aa. tõusva noorema kirjanikkudepõlve keskel silmapaistval kohal, eriti ka oma produktsiooni rohkuse poolest. Peale ajalehtedes laialipillatud luuletuste on L. avaldanud kaks luuletuste kogu: »Laulud« (Tartus, 1888) ja »Uued laulud« (Tallinnas, 1901). — L luuletused on vormilt lihtsad ning vähenõudlikud, sisult domineerivad ärkamisajal ja sellele järgneval languse ajajärgul üldiselt harrastatud motiivid ning käsitlusviis: armastus, isamaa armastus ning elutarkus. Esimeses kogus esineb armastus idealistlikul, ebamaisel kujul, isamaa-armastus väljendub isamaale truuduse ja tema heaks töötamise tõotuse andmises, elutarkus leiab kasutamist moraliseerivates »mõtetes«. Teises kogus leiavad erilist tähelepanu usulised tunded ja elamused ning perekonnaelu rõõmud ja mured; elusaatuse keerdkäikude mõjul on L. tõelisele elule märgatavalt liginenud ning tabab oma lauludes õige realistlikke jooni, millele seltsib kohati heatahtlik huumor või kibe iroonia. Üldiselt leidub L. luuletustes rohkem selge ja järjekindla mõttetöö kui sügava inspiratsiooni saavutisi. Ilukirjandusliku proosa alalt on peale lühemate ning jooksva käsitöö laadiliste palade mainitavad: »Omad witsad« (Jurjevis, 1900), mis esitab lihtsa, kuid kujuka kirjelduse Eesti väljarändajate elust Venemaal, iseloomustades nende juures sagedasti ilmsiks tulevat rahvuse ja